

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 256/2010-18

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 7. júla 2010 predbežne prerokoval sťažnosť K. M. a doc. S. M., obaja bytom Ch. G., zastúpených advokátom Mgr. M. M., B., vo veci namietaného porušenia ich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 5 Co 180/2008 z 29. decembra 2009 a jemu predchádzajúcim postupom a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť K. M. a doc. S. M. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 10. marca 2010 doručená sťažnosť K. M. a doc. S. M. obaja bytom Ch. G. (ďalej len „sťažovatelia“), zastúpených advokátom Mgr. M. M., B., ktorou namietajú porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 5 Co 180/2008 z 29. decembra 2009 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“) a jemu predchádzajúcim postupom.

Zo sťažnosti a k nej pripojených príloh vyplýva: „*Krajský súd v Bratislave porušil... právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy a čl. 6 Dohovoru, právo nebyť odňatý svojmu zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy a právo, aby sa vec verejne prerokovala v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť k všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy.*“

Sťažovatelia sú toho názoru, že k porušeniu uvedených základných práv malo dôjsť tým, že rozhodnutie krajského súdu:

„... (i) bolo vydané senátom v zmenenom zložení bez toho, aby o tejto zmene boli sťažovatelia informovaní a bola im daná možnosť prezentovať svoje argumenty pred novými členmi senátu alebo, v prípade pochybností, namietať ich zaujatosť v konaní,

(ii) bolo vydané bez nariadenia pojednávania vo veci a bez toho, aby sťažovateľom bolo umožnené predniesť nové argumenty a dôkazy, hoci v dôsledku predchádzajúceho rozhodnutia Ústavného súdu sa vec vrátila naspäť do štádia dokazovania,

(iii) ignorovalo záväzný názor Ústavného súdu vyslovený v zrušovacom náleze predchádzajúceho rozhodnutia Krajského súdu v konaní o tej istej veci, podľa ktorého mal Krajský súd v opätovnom konaní vykonať analýzu uhorského zvykového občianskeho práva s ohľadom na tvrdený skutkový stav a vykonané dokazovanie,

(iv) bolo vydané senátom, ktorého väčšinu tvorili sudcovia, u ktorých existovali vážne pochybnosti o ich nezaujatosti, keďže o ich predchádzajúcom rozhodnutí z podnetu Sťažovateľov Ústavný súd rozhodol, že bolo arbitrárne a protiústavné a vystavil ich tak riziku disciplinárneho postihu, čo sa zákonite muselo prejavíť na ich vnútornom postoji k Sťažovateľom, a

(v) je arbitrárne, pretože neobsahuje dostatočné a presvedčivé zdôvodnenie právnych záverov, ktoré Krajský súd viedli k rozhodnutiu o veci...

4. júla 2000 bola proti sťažovateľom ako odporcom podaná žaloba (ďalej ako Žaloba) navrhovateľom Mariánom Slovákovi... V Žalobe sa Žalobca domáhal uloženia povinnosti sťažovateľom zaplatiť mu časť sťažovateľmi obdržaného nájomného z prenájmu nehnuteľnosti - bytu na 1. poschodí domu od vchodu na pravo a z vnútra na ľavo na ulicu, nachádzajúci sa v bytovom dome na Heydukovej ul. 9 v Bratislave, zapísanom ako

nehnutelnosť na LV č. 950 v k. ú. B., súp. číslo. 2142, ktorý sa nachádza na pozemkoch parc. č. 8463, zastavaná plocha o výmere 345 m², parc. č. 8464/1 záhrada o výmere 323 m², parc. č. 8464/2 zastavaná plocha o výmere 20 m², parc. č. 8464/3 zastavaná plocha o výmere 19 m² a parc. č. 8464/4 zastavaná plocha o výmere 20 m² (ďalej ako Byt). Žaloba bola založená na tvrdení Žalobcu, že je podielovým spoluvlastníkom Bytu v podiele 1/12. “

Vec bola na Okresnom súde Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) vedená pod sp. zn. 9 C 114/00.

Zo sťažnosti ďalej vyplýva: «Sťažovatelia... boli... podielovými spoluvlastníkmi nehnuteľnosti - bytového domu... v podiele 13/96... Sťažovatelia ako prenajímatelia uzatvorili 5. februára 1996 zmluvu o nájme nebytových priestorov na Byt so spoločnosťou V... ako nájomcom... na dobu od 1. marca 1996 do 28. februára 2001. Dohodnuté nájomné predstavovalo sumu 81 500,- Sk mesačne...

Okresný súd Bratislava III rozsudkom z... 24. apríla 2002... zamietol Žalobu... ako nedôvodnú (ďalej ako Prvý rozsudok OS BA III)...

Krajský súd... na základe odvolania Žalobcu uznesením z 11. marca 2003, spis. zn. 15Co 41/02 Prvý rozsudok OS BA III zrušil a vec vrátil Okresnému súdu Bratislava III... na ďalšie konanie. (ďalej ako Uznesenie KS BA)... uznesenie Krajský súd... odôvodnil bližšie neurčenou súdnou praxou a ustanoveniami § 442 a 443 rakúskeho Obecného zákonníka občianskeho č. 946/1811 (Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch) (ďalej ako ABGB), na základe ktorých vyslovil nasledovný právny názor:

(a) že, medzi spoluvlastníkmi Bytového domu došlo dohodou v roku 1927 k vecnoprávnemu obmedzeniu vlastníckeho práva, spočívajúceho v obmedzení práva užívania bytov v dome spoluvlastníkmi, resp. k rozdeleniu jednotlivých bytov do užívania tomu ktorému spoluvlastníkovi pri zachovaní spoločného užívania spoločných častí a zariadení domu všetkými spoluvlastníkmi;

(b) že pri rozhodovaní o hospodárení s Bytom (o jeho užívaní) majú Žalobca a sťažovatelia postavenie podielových spoluvlastníkov samotného Bytu a nie postavenie spoluvlastníkov celého Bytového domu, ako to vyplývalo z platnej evidencie katastri nehnuteľností.

Krajský súd nijakým spôsobom neodôvodnil na základe čoho je na posúdenie právnych vzťahov v uvedenom spore aplikovateľný ABGB a kde je v citovaných ustanoveniach upravený súdom konštatovaný inštitút „dohody o vecnoprávnom obmedzení vlastníckeho práva“ z ktorej by vyplývalo, že sa na podielového spoluvlastníka celej veci má nahliadať iba ako na spoluvlastníka jej konkrétnej časti...

Okresný súd... rozsudkom z... 19. apríla 2006 uložil sťažovateľom povinnosť zaplatiť Žalobcovi sumu 266 876,- Sk s úrokom z omeškania 17,6 % ročne od 4. júla 1997 do zaplatenia a náhradu trov konania... vo zvyšku Žalobu zamietol (ďalej ako Druhý rozsudok OS BA III)...

Sťažovatelia podali proti Druhému rozsudku OS BA III odvolanie... poukázali... na to, že ustanovenia ABGB ako právneho predpisu, ktorý na území Slovenskej republiky nikdy neplatil, nemôžu byť aplikované na rozhodnutie súdu v tejto veci. Takisto argumentačne zdôvodnili, že nakoľko všetky relevantné právne vzťahy, ktoré môžu byť predmetom skúmania v danom konaní, vznikli za účinnosti Občianskeho zákonníka 40/1964 Zb. (OZ) je OZ jediným právnym predpisom aplikovateľným pre rozhodovanie súdu v tejto veci. V neposlednom rade preukázali, že aj keby boli ustanovenia § 442 a 443 ABGB na prípad aplikovateľné, z týchto ustanovení nijakým spôsobom nevyplýva inštitút „dohody o vecnoprávnom obmedzení vlastníckeho práva“, ani inštitút umožňujúci alebo prikazujúci hľadiť na jedného z podielových spoluvlastníkov celej veci iba ako na podielového spoluvlastníka jej časti...

Krajský súd... rozsudkom z 26. júna 2007, spis. zn. 5Co 296/06... odvolaniu nevyhovел a Druhý rozsudok OS BA III v napadnutých častiach potvrdil (ďalej Rozhodnutie KS BA)...

Na základe... sťažnosti Sťažovateľov Ústavný súd nálezom z... 25. 6. 2008 č. II ÚS 178/08... Rozhodnutie KS BA zrušil z dôvodu porušenia základného práva Sťažovateľov na súdnu ochranu a vec vrátil Krajskému súdu na opätovné konanie. Pritom zároveň vyslovil názor, že za rozhodujúcu právnu otázku treba považovať správne vyriešenie právnej povahy a následkov spornej časti zmluvy z r. 1927, a že pri jej posudzovaní treba vychádzať z občianskeho hmotného práva, ktoré platilo v roku 1927 na Slovensku... takisto uviedol, že v opätovnom konaní bude musieť Krajský súd vykonať právnu analýzu uhorského zvykového občianskeho práva...

22. 7. 2008 podal právny zástupca Sťažovateľov námietku zaujatosti voči celému senátu, ktorý vydal Rozhodnutie KS BA s odôvodnením, že v dôsledku Nálezu ÚS je možné mať dôvodné pochybnosti o nezáujatosti jeho členov, keďže Nález ÚS z podnetu Sťažovateľov nepriamo predstavuje zásadnú kritiku a pokarhanie dotknutých sudcov za to, že svojou rozhodovacou činnosťou porušili základné ľudské práva Sťažovateľov. Rozhodnutím zo dňa 5.11.2008 Najvyšší súd námietku zaujatosti Sťažovateľov zamietol...

8. 2. 2010 bol... doručený rozsudok Krajského súdu v Bratislave č. 5Co 180/08 zo dňa 29. decembra 2009 (Druhý rozsudok KS BA), ktorým Druhý rozsudok OS BA III... opätovne potvrdil. Až z Druhého rozsudku KS BA sa Sťažovatelia dozvedeli, že sa Krajský súd vecou opätovne zaoberá. Keďže vo veci nebolo nariadené žiadne pojednávanie, až zo samotného rozhodnutia vo veci sa právny zástupca Sťažovateľov dozvedel, že došlo k zmene v zložení senátu tak, že bývalá predsedkyňa senátu E. T. už nie jeho členkou, namiesto nej sa členom senátu stal JUDr. M. Ch. a predsedom senátu sa stal pôvodný člen JUDr. J. P.»

Sťažovatelia tvrdia, že „Neinformovaním o zmene senátu a nenariadením pojednávania v rámci odvolacieho konania došlo zo strany Krajského súdu k porušeniu práva sťažovateľov podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy na spravodlivý súdny proces a práva podľa čl. 48 Ústavy a čl. 6 Dohovoru na to, nebyť odňatý zákonnému sudcovi, práva na rozhodnutie v ich prítomnosti a práva vyjadriť sa k všetkým vykonávaným dôkazom.

Rozhodnutím KS BA došlo... k porušeniu práva sťažovateľov na súdnu a inú právnu ochranu v zmysle čl. 46 ods. (1) Ústavy a práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 Dohovoru.“.

Podľa sťažovateľov „Právo nebyť odňatý svojmu zákonnému sudcovi bezpochyby zahŕňa aj právo poznať, kto je zákonným sudcom. Pokiaľ sa však účastník o zložení, resp. zmene v zložení senátu dozvie až zo samotného právoplatného rozhodnutia vo veci, nie je možné považovať toto právo za efektívne priznané. Takisto absencia akéhokoľvek zdôvodnenia prečo k zmene došlo je v demokratickom právnom štáte neprípustná a vytvára nedôveru v celý justičný systém. Preto je ustálenou praxou všetkých všeobecných súdov Slovenskej republiky po podaní návrhu informovať účastníkov o tom, ktorý sudca, resp. senát sa vecou zaoberá. Rovnako by s ohľadom na požiadavku právneho štátu a práva na

spravodlivý súdny proces malo byť samozrejme, že účastníci sú informovaní o tom, ak dôjde k zmene v osobe sudcu alebo člena senátu, ktorý sa vecou zaoberá a o dôvodoch takejto zmeny, a to s dostatočným predstihom pred rozhodnutím vo veci. Jedine tak môže byť účastníkom umožnené vykonať všetky ich procesné práva, vrátane práva na podanie námietky zaujatosti alebo práva dopytovať sa a získať vysvetlenie o tom, prečo v zmene sudcu alebo senátu vôbec došlo.“

Sťažovatelia taktiež uvádzajú: *„Pred vydaním Druhého rozsudku KS BA tento... nenariadil pojednávanie, s odkazom na § 214 ods. 2 OSP... Svoje rozhodnutie nenariadiť pojednávanie... nijako neodôvodnil, hoci by to bolo namieste práve v prípade, keď sa odvolacie konanie opakuje v dôsledku rozhodnutia Ústavného súdu a došlo k zmene v zložení senátu prejednávajúceho vec.“*

Základné právo na spravodlivý proces malo byť podľa sťažovateľov porušené tým, *„... že Druhý rozsudok KS BA vydal senát, o ktorého nezaujatosti bolo možné mať zásadné pochybnosti vzhľadom na objektívne preukázanie možnosti ich negatívneho postoja k Sťažovateľom.“*

Sťažovatelia považujú rozsudok krajského súdu za *„arbitrárny, keďže nedáva odpoveď na otázky, ktoré v konaní nastolili Sťažovatelia a v Náleze ÚS aj Ústavný súd“*, poukazujú na to, že krajský súd nerešpektoval nález ústavného súdu sp. zn. II ÚS 178/08 z 25. júna 2008, keď nevykonal právnu analýzu v zmysle uhorského zvykového občianskeho hmotného práva, a zároveň poukazujú na ustanovenie § 135 ods. 1 druhú vetu Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) podľa ktorého *„Súd je tiež viazaný rozhodnutím ústavného súdu alebo Európskeho súdu pre ľudské práva, ktoré sa týkajú základných ľudských práv a slobôd.“*

Podľa sťažovateľov tiež *«Absentuje... akákoľvek analýza toho, či inštitút „dohody o vecnoprávnom obmedzení vlastníckeho práva“ právny poriadok na území Slovenskej republiky v r. 1923 poznal, ak áno aké náležitosti sa na uzatvorenie takej dohody vyžadovali a či boli splnené, čo bolo obsahom takéhoto inštitútu, či takýto druh dohody môže bez*

zmeny zaväzovať aj dedičov pôvodných účastníkov a či vôbec takáto dohoda mohla pretrvať po nadobudnutí účinnosti Občianskych zákonníkov z r. 1950 a 1964, ktoré takýto inštitút nepoznali...

Druhý rozsudok KS BA iba bez odôvodnenia konštatuje, že „právni nástupcovia niekdajších spoluvlastníkov teda vstúpili do práv a povinností k spoločnej veci v rovnakom rozsahu, ako to vyplýva z dohody z roku 1927“... opätovne v rozpore s vykonaným dokazovaním konštatuje, že Sťažovatelia rešpektovali údajnú dohodu o vecnoprávnom obmedzení vlastníckeho práva z roku 1927...

takisto uvádza, že „navrhovateľ ako spoluvlastník celej nehnuteľnosti v podiele 1/96 vymedzil mieru podieľania sa na plodoch či úžitkoch plynúcich z jedného z ôsmich bytov nachádzajúcich sa v dome v rozsahu 1/12“... Pritom vôbec nevysvetľuje, ako mohol navrhovateľ jednostranne vykonať takéto vymedzenie a kde v platnom právnom poriadku je takáto voľba umožnená.».

V závere sťažovatelia tvrdia, že „... vyčerpali všetky opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré na ochranu ich základných práv a slobôd zákon poskytuje. Týmto je daná právomoc Ústavného súdu Slovenskej republiky o sťažnosti rozhodnúť.“.

Sťažovatelia navrhli, aby ústavný súd rozhodol týmto nálezom:

„1. Krajský súd v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Co 180/08 porušil základné právo K. M. a doc. S. M. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a základné právo nebyť odňatý zákonnému sudcovi, právo na prejednanie veci v jeho prítomnosti a právo môcť sa vyjadriť k všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Rozsudok Krajského súdu v Bratislave č. k. 5Co 180/08 z 29. decembra 2009 zrušuje a vec vracia na ďalšie konanie.

3. Krajský súd v Bratislave je sťažovateľom povinný do rúk ich právneho zástupcu uhradiť trovy konania, ktoré im v konaní pred Ústavným súdom Slovenskej republiky vznikli.

4. Každému zo sťažovateľov priznáva primerané finančné zadostučinenie v sume 2.000 EUR (slovom dvetisíc eur), ktoré je Krajský súd v Bratislave povinný vyplatiť im do dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu.“

Sťažovatelia zároveň navrhli, aby ústavný súd rozhodol „o dočasnom opatrení, ktorým by odložil vykonateľnosť Druhého Rozsudku KS BA vzhľadom na závažné negatívne dôsledky, ktoré môžu sťažovatelia jeho výkonom utrpieť“.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí senátu bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podľa judikatúry ústavného súdu o zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu verejnej moci (v danom prípade krajského súdu)

nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré sťažovateľ označil, či už pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov (I. ÚS 66/98, III. ÚS 206/03, II. ÚS 77/04). Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 195/04, I. ÚS 11/05).

V súlade s už uvedenými zásadami ústavný súd predbežne prerokoval sťažnosť sťažovateľov podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde a skúmal, či neexistujú dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Sťažovatelia vidia porušenie nimi označených základných práv rozsudkom krajského súdu a jemu predchádzajúcim postupom v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Co 180/2008.

1. K namietanému porušeniu čl. 46 ods. 1 ústavy rozsudkom krajského súdu a jemu predchádzajúcim postupom v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Co 180/2008

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podstatou námietok sťažovateľov vo vzťahu k porušeniu čl. 46 ods. 1 ústavy bolo tvrdenie, že namietaný rozsudok krajského súdu je arbitrárny, keďže nedáva odpoveď na otázky, ktoré v konaní nastolili sťažovatelia a v náleze aj ústavný súd.

Vychádzajúc z obsahu námietok sťažovateľov ústavný súd upriamil pozornosť na svoj skorší nález č. k. II. ÚS 178/08-43 z 25. júna 2008 (ďalej len „nález ústavného súdu“), ktorým bolo vyslovené porušenie základného práva sťažovateľov podľa čl. 46 ods. 1 ústavy

rozsudkom krajského súdu č. k. 5 Co 296/2006-283 z 26. júna 2007 a jemu predchádzajúcim postupom, pričom ústavný súd napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. Vyslovenie porušenia uvedeného práva ústavný súd odôvodnil v relevantnej časti takto: «Medzi účastníkmi konania vedeného všeobecným súdom nebolo sporné, že ich spoločný právny predchodca Š. N. – Š. bol spoluvlastníkom bytového domu... v B., pričom na základe kúpnopredajnej zmluvy z 9. a 13. apríla 1927 bolo do pozemkovej knihy poznamenané jednak obmedzenie vlastníckeho práva spoluvlastníkov v tom, že títo medzi sebou nemôžu žiadať zrušenie spoluvlastníctva, ale tiež aj skutočnosť, že užívanie bytového domu na základe stavebných plánov bolo podľa bytov medzi spoluvlastníkmi rozdelené, pričom užívacie právo k bytu na prvom poschodí napravo náležalo Š. N. – Š. a jeho manželke (ďalej len „sporná časť zmluvy“).

Z uvedených skutočností dospel krajský súd k právnemu záveru, podľa ktorého spornou časťou zmluvy došlo k vecnoprávnemu obmedzeniu vlastníckeho práva spočívajúceho v obmedzení práva užívania bytového domu podľa jednotlivých bytov spoluvlastníkmi, a vzhľadom na to treba rozlišovať medzi mierou účasti jednotlivých spoluvlastníkov na právach k nehnuteľnosti ako celku na jednej strane a na právach k jednotlivým bytom na strane druhej.

Tieto právne závery krajského súdu tvoria podstatu sporu v konaní pred ústavným súdom. Kým podľa názoru sťažovateľov sú neakceptovateľné, podľa krajského súdu a podľa žalobcu v plnom rozsahu obstoja.

Z pohľadu ústavného súdu treba predovšetkým konštatovať, že za rozhodujúcu právnu otázku treba považovať správne vyriešenie právnej povahy a právnych následkov spornej časti zmluvy. Pri jej posudzovaní treba vychádzať z občianskeho hmotného práva, ktoré platilo v roku 1927 na Slovensku.

V uvedenom smere z uznesenia krajského súdu č. k. 15 Co 416/02-169 z 11. marca 2003 jednoznačne vyplýva právny názor, podľa ktorého právnu povahu a právne účinky spornej časti zmluvy treba posúdiť v zmysle § 442 a § 443 Obecného zákonníka občianskeho. Sťažovatelia dôvodne namietajú, že toto právne posúdenie je neakceptovateľné. Obecný zákonník občiansky bol kodifikáciou občianskeho hmotného práva platného v rakúskej (tzv. predlitavskej) časti Rakúsko-Uhorska. Po vzniku Československej republiky v roku 1918 platil Obecný zákonník občiansky i naďalej, avšak

iba na území Čiech. V uhorskej (tzv. zalitavskej) časti Rakúsko–Uhorska platilo nekodifikované zvykové občianske hmotné právo, ktorého obsah bol definovaný rozhodovacou praxou uhorskej kráľovskej Kúrie (najvyššieho súdu). Po vzniku Československej republiky v roku 1918 platilo toto zvykové právo i naďalej, avšak iba na území Slovenska.

Hoci rozsudok krajského súdu č. k. 5 Co 296/06-283 z 26. júna 2007 už výslovne neodkazuje pri posudzovaní právnej povahy a právnych účinkov spornej časti zmluvy na Obecný zákonník občiansky, zhrňuje podstatu tohto právneho názoru v odseku, v ktorom oboznamuje právny názor uvedený v predchádzajúcom uznesení krajského súdu č. k. 15 Co 416/02-169 z 11. marca 2003. Zároveň rozsudok nijako výslovne nereaguje na odvolacie námietky sťažovateľov poukazujúce na neprípustnosť aplikácie Obecného zákonníka občianskeho na túto vec. V konečnom dôsledku sa opiera o ustanovenia § 136 a § 137 Občianskeho zákonníka.

Možno teda vyvodit', že krajský súd ani v uznesení z 11. marca 2003, ale ani v rozsudku z 26. júna 2007 neanalyzoval právnu povahu a právne účinky spornej časti zmluvy z pohľadu uhorského zvykového občianskeho hmotného práva platného v čase uzavretia tejto zmluvy. Takýto postup krajského súdu treba považovať za arbitrárny.»

Po zrušení rozsudku krajského súdu sp. zn. 5 Co 296/2006-283 z 26. júna 2007 o odvolaní sťažovateľov proti rozsudku okresného súdu č. k. 9 C 114/2000-260 z 19. apríla 2006 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) krajský súd opätovne rozhodol rozsudkom sp. zn. 5 Co 180/2008 z 29. decembra 2009 tak, že rozsudok okresného súdu potvrdil.

V relevantnej časti odôvodnenia krajský súd uviedol: «Nálezom Ústavného súdu Slovenskej republiky z 25. júna 2008 sp. zn. II ÚS 178/08-43 bolo konštatované, že Krajský súd v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Co 296/2006 porušil základné právo K. M. a doc. S. M. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, rozsudok Krajského súdu v Bratislave č. k. 5 Co 296/2006-283 z 26. júna 2007 zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie. Súčasne priznal sťažovateľom náhradu trov právneho zastúpenia v sume 15.677,60 Sk (520,40 euro), ktorú uložil Krajskému súdu v Bratislave vyplatiť na účet

právneho zástupcu sťažovateľov Mgr. M. M. do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu a napokon vyslovil, že sťažnosti sťažovateľov vo zvyšnej časti nevyhovuje.

Za rozhodujúcu právnu otázku treba podľa názoru Ústavného súdu Slovenskej republiky považovať správne vyriešenie právnej povahy a právnych následkov spornej časti zmluvy (uzavretej dňa 9. a 13. apríla 1927, na základe ktorej sa spoločný právny predchodca účastníkov konania Š. N. – Š. stal spoluvlastníkom bytového domu na Heydukovej č. 9 v Bratislave a na základe ktorej bolo do pozemkovej knihy poznamenané jednak obmedzenie vlastníckeho práva spoluvlastníkov v tom, že títo medzi sebou nemôžu žiadať zrušenie spoluvlastníctva a tiež z ktorej vyplýva skutočnosť, že užívanie bytového domu na základe stavebných plánov bolo podľa bytov medzi spoluvlastníkmi rozdelené, pričom užívacie právo k bytu na prvom poschodí napravo náležalo Š. N. – Š. a jeho manželke), pri posudzovaní ktorej treba vychádzať z občianskeho hmotného práva, ktoré platilo v roku 1927 na Slovensku. Krajský súd v Bratislave ani v uznesení z 11. marca 2003, ale ani v rozsudku z 26. júna 2007 neanalyzoval právnu povahu a právne účinky spornej časti zmluvy z pohľadu uhorského zvykového občianskeho hmotného práva platného v čase uzavretia tejto zmluvy, ktorý postup krajského súdu považoval ústavný súd za arbitrárny, ktorým došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov na súdnu ochranu.

Odvolačný súd prejednal vec opätovne v rozsahu a z dôvodov odvolania podľa § 212 ods. 1 O. s. p. bez nariadenia odvolacieho pojednávania podľa § 214 ods. 2 O. s. p. a dospel k záveru, že napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa je vo výroku vecne správny.

Vec môže byť v spoluvlastníctve viacerých vlastníkov (§ 136 ods. 1 O. z.). Spoluvlastníctvo je podielové alebo bezpodielové. Bezpodielové spoluvlastníctvo môže vzniknúť len medzi manželmi (§ 136 ods. 2 O. z.). Podiel vyjadruje mieru, akou sa spoluvlastníci podieľajú na právach a povinnostiach vyplývajúcich zo spoluvlastníctva k spoločnej veci (§ 137 ods. 1 O. z.). Ak nie je právnym predpisom ustanovené alebo účastníkmi dohodnuté inak, sú podiely všetkých spoluvlastníkov rovnaké (§ 137 ods. 2 O. z.).

Obsahom spoluvlastníckeho vzťahu sú subjektívne práva a povinnosti. Podielový spoluvlastník má tie isté práva a povinnosti ako vlastník, s tým obmedzením, že rovnaké práva a povinnosti k spoločnej veci patria aj ostatným spoluvlastníkom. Spoluvlastník je teda v medziach zákona oprávnený predmet spoluvlastníctva držať, užívať, požívať jeho

plody a úžitky, pričom miera jeho účasti na týchto právach je vymedzená spoluvlastníckym podielom.

Podľa § 868 O. z. (zavedeného zák. č. 509/1991 Zb. s účinnosťou od 1. januára 1992) pokiaľ ďalej nie je uvedené inak, spravujú sa ustanoveniami tohto zákona aj právne vzťahy vzniknuté pred 1. januárom 1992; vznik týchto právnych vzťahov, ako aj nároky z nich vzniknuté pred 1. januárom 1992 sa však posudzujú podľa doterajších predpisov.

Z ustanovenie § 868 O. z. vyplýva, že novela z roku 1991 ustanovuje nepravú spätnú pôsobnosť zákona. Jestvujúce právne vzťahy sa do 1. januára 1992 posudzujú podľa doterajších predpisov len čo do ich vzniku a splatných nárokov. Od účinnosti zákona č. 509/1991 Zb. sa tieto právne vzťahy spravujú novou právnou úpravou. Vzťahuje sa to na nároky, ktoré vznikli až po 1. januári 1992, na zmeny, zánik práv a povinnosti, ako aj na ďalšie modifikácie obsahu právnych pomerov. Aj tieto modifikácie však musia rešpektovať zásadu ochrany už nadobudnutých práv (*iura quasita*).

Pokiaľ ide o opravnú povahu a právne účinky kúpnej zmluvy zo dňa 9. a 13. apríla 1927 v časti týkajúcej sa dohody spoluvlastníkov o rozdelení užívania domu či rozdelení užívacieho práva k jednotlivým bytom jednotlivým spoluvlastníkom, je odvolací súd toho názoru, že sa podľa obsahu právneho úkonu jedná o dohodu spoluvlastníkov bytového domu o spôsobe užívania spoločnej veci, ktorá svojou povahou je dohodou o vecnoprávnom obmedzení vlastníckeho práva v časti týkajúcej sa rozdelenia jednotlivých bytov do užívania tomu ktorému spoluvlastníkovi. V zmysle ust. § 868 vety pred bodkočiarkou O. z. sa právne vzťahy vzniknuté pred 1. januárom 1992 spravujú ustanoveniami tohto zákona, konkrétne ustanoveniami § 136 a nasl. O. z.

Podľa § 139 ods. 1 O. z. z právnych úkonov týkajúcich sa spoločnej veci sú oprávnení a povinní všetci spoluvlastníci spoločne a nerozdielne.

Podľa § 139 ods. 2 O. z. o hospodárení so spoločnou vecou rozhodujú spoluvlastníci väčšinou počítanou podľa veľkosti podielov. Pri rovnosti hlasov, alebo ak sa väčšina alebo dohoda nedosiahne, rozhodne na návrh ktoréhokoľvek spoluvlastníka súd.

Podľa § 139 ods. 3 O. z. ak ide o dôležitú zmenu spoločnej veci, môžu prehlasovaní spoluvlastníci žiadať, aby o zmene rozhodol súd.

Užívanie nehnuteľnosti predstavuje v zmysle ust. § 139 ods. 2 O. z. hospodárenie so spoločnou vecou. Vychádza sa pritom z toho, že právo užívať vec, ktorá patrí vlastníkovi,

prislúcha pri podielovom spoluvlastníctve všetkým spoluvlastníkom spoločne, mierou oprávnení každého z nich je výška spoluvlastníckeho podielu (§ 137 ods. 1 O. z.).

Prioritu pri riešení vzájomných vzťahov medzi spoluvlastníkmi má dohoda spoluvlastníkov. Spoluvlastník, ktorý nesúhlasí s takým hospodárením so spoločnou vecou, ktoré určilo rozhodnutie spoluvlastníkov väčšinou počítanou podľa veľkosti podielov (tzv. majoritný princíp), sa nemôže úspešne domáhať na súde rozhodnutia o inom hospodárení so spoločnou vecou, prehlasovaný spoluvlastník sa musí rozhodnutiu väčšiny podriaadiť.

V prípade, ak sa medzi spoluvlastníkmi nedosiahne pri rozhodovaní o hospodárení so spoločnou vecou väčšina (počítaná podľa výšky spoluvlastníckych podielov) resp. dohoda, rozhodne o spôsobe užívania spoločnej veci súd (§ 139 ods. 2 veta druhá O. z.).

Dohoda medzi spoluvlastníkmi o výkone ich práv a povinností sa môže týkať všetkých zložiek obsahu vlastníckeho (spoluvlastníckeho) práva. Pôjde pri nej konkrétne o to, ktorý zo spoluvlastníkov a za akých podmienok bude vec držať a užívať, ako budú rozvrhnuté úžitky veci medzi jednotlivých spoluvlastníkov, či možno prenechať užívanie veci niekomu inému a za akých podmienok, kto má znášať určité náklady na vec a v akom rozsahu, akým spôsobom vykonať niektoré obmedzenia, ktoré vyplývajú z právnych predpisov a podobne. Pri úprave spoločného užívania veci prichádzajú do úvahy základné možnosti, ktorými sú rozdelenie užívania veci tak, že jednotliví spoluvlastníci budú užívať určité im vyčlenené časti spoločnej veci, prípadne jeden zo spoluvlastníkov bude užívať celú vec a ostatní dostanú náhradu (spravidla peňažnú), alebo všetci spoluvlastníci budú užívať vec striedavo v určitých časových obdobiach.

Z dohody spoluvlastníkov z roku 1927 teda vyplýva, že právo užívať byt na 1. poschodí domu od vchodu na pravo a z vnútra na ľavo na ulicu patrilo výlučne právnym predchodcom účastníkov, v konaní nebola preukázaná existencia inej neskoršej dohody spoluvlastníkov resp. ich právnych nástupcov v zmysle § 139 ods. 2 O. z., ani ich rozhodnutie o strate účinnosti pôvodnej dohody, teda nebol dohodnutý iný spôsob užívania spoločnej veci, právní nástupcovia niekdajších spoluvlastníkov teda vstúpili do práv a povinností k spoločnej veci v rovnakom rozsahu, ako to vyplýva z dohody z roku 1927.

V súdnej veci návrhom na začatie konania uplatnený nárok sa opiera o ust. § 36 ods. 1, § 137 ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka platného v čase vzniku nároku, teda v období od 1. 10. 1997 do 28. 2. 2001, predmetom konania bol uplatnený nárok podielového

spoluvlastníka na vydanie úžitkov či plodov predmetu spoluvlastníctva v vedenom období, pričom pomer v akom sa spoluvlastník na plodoch či úžitkoch veci podieľa, je vyjadrený práve výškou jeho spoluvlastníckeho podielu k veci (§ 137 ods. 1 O. z.).

V danom prípade nebolo sporné, že navrhovateľ bol spoluvlastníkom celej nehnuteľnosti v podiele 1/96. Vzhľadom na vecnoprávne obmedzenie vlastníckeho práva, spočívajúceho v obmedzení práva užívania domu podľa jednotlivých bytov (ale i v nemožnosti žiadať zrušenie spoluvlastníctva) spoluvlastníkmi z roku 1927 (ktoré podľa vlastného vyjadrenia rešpektujú i odporcovia) je potrebné rozlišovať medzi mierou účasti jednotlivých spoluvlastníkov na právach k nehnuteľnosti ako celku na jednej strane a na právach k jednotlivým bytom na strane druhej.

Spoluvlastnícky podiel na celej nehnuteľnosti teda oprávňuje tak navrhovateľa, ako aj odporcov, užívať nehnuteľnosť v neobmedzenom rozsahu len čo sa týka spoločných častí a zariadení domu, ktoré sú v podielovom spoluvlastníctve všetkých spoluvlastníkov domu, jednotlivé byty v dome sú však v užívaní jednotlivých určených spoluvlastníkov podľa vymedzenia z roku 1927, resp. v užívaní ich právnych nástupcov. Je teda potrebné uzavrieť, že účastníci konania sú oprávnení užívať z bytov v dome (a tiež brať plody a úžitky z bytu) práve a len byt pôvodne užívaný Š. N. – Š., teda byt „na 1. poschodí domu od vchodu na pravo a z vnútra na ľavo na ulicu“.

Podľa § 515 ods. 1 O. z., či spoluveriteľ, ktorý dosiaľ plnenie nedeliteľné alebo celé plnenie, ktoré mohol žiadať ktorýkoľvek zo spolu veriteľov, je ostatným spolu veriteľom niečím povinný, závisí od pomeru medzi spolu veriteľmi.

Podľa § 515 ods. 2 O. z. obdobne platí, ak spoluveriteľ dostal viac, než koľko na neho pripadá.

Mierou účasti každého spoluvlastníka na právach a povinnostiach k spoločnej veci je spoluvlastnícky podiel určený zlomkom alebo percentom. Vyjadruje mieru, akou sa spoluvlastníci podieľajú na právach a povinnostiach vyplývajúcich zo spoluvlastníctva k spoločnej veci, a je číselným vyjadrením právneho postavenia každého spoluvlastníka vo vzťahu k ostatným spoluvlastníkom. Možno teda povedať, že spoluvlastnícky podiel okrem iného vyjadruje aj to, v akom pomere sa spoluvlastník podieľa na nájomnom získanom prenájmom veci. Z nájomnej zmluvy vzťahujúcej sa na spoločnú vec sú všetci spoluvlastníci oprávnení a povinní spoločne a nerozdielne (§ 139 ods. 1 O. z.). Ustanovenie § 139 ods. 1

O. z. upravuje právne pomery všetkých spoluvlastníkov k tretím osobám. Toto zákonné ustanovenie je právnou skutočnosťou zakladajúcou solidaritu medzi spoluvlastníkmi. Pri takejto solidarite sa podieloví spoluvlastníci musia medzi sebou vyrovnat' podľa svojich spoluvlastníckych podielov.

Vnútorňý vzťah medzi spoluvlastníkmi ako spoluveriteľmi pre prípad, že niektorý z nich prijal od dlžníka celé plnenie alebo prijal nedeliteľné plnenie, upravuje ust. § 515 O. z. Pri poskytnutí celého finančného plnenia jednému zo spoluvlastníkov vzniká tomuto spoluvlastníkovi povinnosť vydat' ostatným spoluvlastníkom na nich pripadajúce podiely.

V danom prípade tak nájomné (ako úhrada za užívanie bytu, ktoré užívanie patrilo len účastníkom konania, nie už ďalším spoluvlastníkom domu) prijaté od nájomcu výlučne odporcami, sú títo povinní vydat' (v príslušnom podiele) ďalšiemu oprávnenému spoluvlastníkovi, teda navrhovateľovi.

Príslušenstvo spoločnej veci, ako aj jej plody či úžitky sú taktiež v spoluvlastníctve a vo vzťahu k nim treba taktiež vychádzať zvyšky spoluvlastníckeho podielu. Tiež však treba rozlišovať, či nadobúdanie plodov je neoddeliteľnou súčasťou realizácie užívacieho práva alebo či nadobúdanie plodov s rozdelením užívacieho práva medzi spoluvlastníkmi nesúvisí. V prvom prípade rozdelenie užívacieho práva medzi spoluvlastníkov znamená aj určenie vlastníckeho práva k plodom, v druhom prípade sú plody spoločnou vecou spoluvlastníkov rovnako ako podstata, z ktorej vznikli a rozdelenie užívacieho práva k podstate nemá na právny režim plodov žiaden vplyv.

V súdnej veci plody (úžitky) predstavujú nájomné za užívanie bytu treťou osobou, a to bytu, užívanie ktorého patrilo len účastníkom tohto konania. Ak teda navrhovateľ ako spoluvlastník celej nehnuteľnosti v podiele 1/96 vymedzil mieru podieľania sa na plodoch či úžitkoch plynúcich z jedného z ôsmich bytov nachádzajúcich sa v dome v rozsahu 1/12, nejde o nárok neoprávnený ako to tvrdia odporcovia, navrhovateľovi preto podľa § 137 ods. 1 O. z. neprislúcha podiel 1/96 na úžitkoch dosiahnutých a obdržaných odporcami, plynúcich z prenájmu bytu, užívanie ktorého patrilo výlučne účastníkom konania.

Spoluvlastník, ktorý nesúhlasí s hospodárením so spoločnou vecou, ako sa na tom uzniesla väčšina spoluvlastníkov počítaná podľa veľkosti podielov, nemôže sa na súde domáhať rozhodnutia o hospodárení s touto vecou (okrem prípadu, že ide o dôležitú zmenu veci), má však možnosť žiadať zrušenie spoluvlastníctva (čo je v súdnej veci vylúčené)

alebo môže žiadať vydanie úžitkov pripadajúcich na jeho podiel, k čomu aj v súdnej veci došlo.

K argumentu odporcov, podľa ktorého nároky navrhovateľa voči ostatným spoluvlastníkom na podiel z úžitkov dosiahnutých hospodárením s vecou v spoluvlastníctve možno uplatňovať len od momentu, keď sa ostatní spoluvlastníci a súčasne dobromyseľní držitelia mohli dozvedieť o vzniku spoluvlastníckeho podielu navrhovateľa, je potrebné uviesť, že dobromyseľnosť ako vnútorný psychický stav možno vyvodzovať len z okolností, v ktorých sa tento psychický stav navonok prejavuje. Základným rozlišujúcim kritériom je, či držiteľ veci alebo vykonávateľ práva pri normálnej opatrnosti, ktorú možno so zreteľom na okolnosti daného prípadu rozumne od neho požadovať, mohol alebo nemohol mať pochybnosti o tom, že mu vec, ktorú prakticky užíva, alebo vykonávané právo, patria.

Z obsahu vykonaného dokazovania vyplýva, že rozhodnutím Štátneho notárstva Bratislava - mesto z 19. 6. 1975 č. k. D 934/75-18 bolo na základe dohody dedičov potvrdené nadobudnutie okrem iného i spoluvlastníckeho podielu predmetnej nehnuteľnosti vo výške 6/96 odporkyni 1/, ktoré rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť dňa 19. 6. 1975. O prejednanie novoobjaveného dedičstva po totožnom poručiteľovi požiadala tiež odporkyňa 1/ návrhom z 13. 6. 1997, došlým súdu dňa 17. 6. 1997, pričom novoobjavené dedičstvo predstavovalo spoluvlastnícky podiel na nehnuteľnosti po poručiteľovi vo výške 2/96.

Z vyššie uvedeného je teda zrejmé, že rozhodujúcim momentom pre posudzovanie straty i prípadnej dobrej viery držiteľa (§ 130 ods. 1 veta druhá O. z.) je okamih, kedy sa mu stali známymi skutočnosti, ktoré z hľadiska objektívneho posudzovania museli u neho dôvodne vyvolať pochybnosti o tom, že mu vec či právo patrí v neobmedzenom rozsahu, v danom prípade leda ešte pred dňom spísania návrhu na dodatočné prejednanie dedičstva, leda pred 13. 6. 1997, nie až dňom prejednania dedičstva, teda dňom 15. 5. 1998.

Zo všetkého vyššie uvedeného tak vyplýva, že napadnuté rozhodnutie súdu prvého stupňa, vychádzajúce z ust. § 131 ods. 1 O. z., je rozhodnutím vecne správnym, neostalo preto odvolaciemu súdu než jeho potvrdenie podľa § 219 ods. 1 O. s. p.»

Po zrušení rozsudku krajského súdu sp. zn. 5 Co 296/2006 z 26. júna 2007 bolo úlohou krajského súdu opätovne rozhodnúť o odvolaní sťažovateľov proti rozsudku

okresného súdu. V okolnostiach danej veci ústavný súd nálezom zrušil rozsudok pre arbitrárnosť, ktorá nezakladá res iudicata.

Ústavný súd konštatuje, že napadnutý rozsudok krajského súdu nie je v rozpore s ustanovením druhej vety § 135 ods. 1 OSP, podľa ktorej súd je tiež viazaný rozhodnutím ústavného súdu alebo Európskeho súdu pre ľudské práva, ktoré sa týkajú základných ľudských práv a slobôd.

Toto tvrdenie ústavný súd opiera o skutočnosť, že súčasťou rozsudku krajského súdu je analýza právnej povahy a právnych účinkov dohody z roku 1927, tak ako mu to bolo uložené nálezom ústavného súdu. Nedostatok, ktorý spočíva v tom, že pri tejto analýze vychádzal z Občianskeho zákonníka z roku 1964, a nie z občianskeho práva hmotného, ktoré platilo v roku 1927 na Slovensku, odstránil tým, že sťažovateľom podrobne predstavil svoje myšlienkové pochody, spôsob hodnotenia dôkazov a ozrejmil im postup, ako sa dopracoval k vysloveným právnym záverom. Navyše sťažovatelia nikdy netvrdili, že na predmetnú dohodu z roku 1927 je potrebné aplikovať občianske právo hmotné, ktoré platilo v roku 1927 na Slovensku, iba namietali, že nie je možné aplikovať „*rakúsky Obecný zákonník občiansky č. 946/1811*“, pričom táto skutočnosť je zrejماً z viacerých podaní sťažovateľov.

Sťažovatelia v odvolaní proti rozsudku okresného súdu uvádzajú: „*Navrhovateľ ako aj odporcovia nadobudli vlastnícke právo k spoluvlastníckym podielom na bytovom dome...v roku 1974. Takisto všetky ďalšie pre tento prípad relevantné právne vzťahy vznikli už za platnosti OZ č. 40/1964 Z.. Z uvedeného dôvodu je preto OZ jediný hmotnoprávny predpis, ktorý by súdy na tento prípad mali aplikovať.*“ V sťažnosti doručenej ústavnému súdu 11. decembra 2007, ktorá smerovala proti rozsudku krajského súdu sp. zn. 5 Co 296/06 z 26. júna 2007, sťažovatelia okrem iného uvádzajú: „*V rozhodnutí KS BA absentuje akékoľvek zdôvodnenie, prečo by sa konkrétne vzťahy, ktoré boli predmetom skúmania v uvedenom konaní mali posudzovať podľa ABGB a nie podľa ustanovení OZ.*“ Takisto v sťažnosti, ktorá je predmetom rozhodovania ústavného súdu, prezentujú svoj názor, že na predmetnú dohodu z roku 1927 treba aplikovať Občiansky zákonník z roku 1964, keď

polemizujú s rozsudkom krajského súdu takto: „*Absentuje... analýza... či vôbec takáto dohoda mohla pretrvať aj po nadobudnutí účinnosti Občianskych zákonníkov z r. 1950 a 1964, ktoré takýto inštitút nepoznali.*“

Ústavný súd si teda v tejto súvislosti neosvojil námietku sťažovateľov, že rozsudok krajského súdu nerešpektuje jeho nález, ktorým bolo skoršie rozhodnutie odvolacieho súdu vyhlásené v danej veci zrušené.

Po preskúmaní sťažnosti, spisu a rozsudku krajského súdu ústavný súd taktiež zistil, že rozsudok krajského súdu vychádza z konkrétnych faktov, je logicky zdôvodnený a nevykazuje znaky arbitrárnosti ani zjavnej neodôvodnenosti. Nad rámec odôvodnenia rozsudku krajského súdu ústavný súd k jednotlivým námietkam sťažovateľov uvádza:

Sťažovatelia namietajú, že absentuje analýza toho, či inštitút dohody o vecnoprávnom obmedzení vlastníckeho práva právny poriadok na území Slovenskej republiky v roku 1927 poznal. V súvislosti s už uvedeným skutočnosťami nepovažuje ústavný súd chýbajúcu analýzu práva platného v roku 1927 na území Slovenskej republiky za porušenie základného práva zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy. V súvislosti s opakovaným tvrdením sťažovateľov, že súčasný právny poriadok dohodu o vecnoprávnom obmedzení vlastníckeho práva nepozná, ústavný súd považuje za potrebné uviesť, že krajský súd takýmto označením zhrňuje podstatu dohody z roku 1927, ktorou si spoluvlastníci rozdelili užívacie právo k jednotlivým bytom, pretože tým, že nadobudli právo užívať ten-ktorý byt, zároveň bolo obmedzené ich vlastnícke právo vo vzťahu k užívaniu ostatných bytov. Tým, že došlo k rozdeleniu užívacieho práva medzi spoluvlastníkov, došlo aj k určaniu vlastníctva k úžitkom z týchto bytov, ktoré v tomto prípade predstavujú nájomné, pričom vlastníkom úžitkov sa stávajú jednotliví užívatelia bytov bez ohľadu na veľkosť ich spoluvlastníckych podielov k celému bytovému domu.

Sťažovatelia namietajú tiež tú časť odôvodnenia rozsudku krajského súdu, v ktorej krajský súd uvádza, že „*právni nástupcovia niekdajších spoluvlastníkov teda vstúpili do práv a povinností k spoločnej veci v rovnakom rozsahu, ako to vyplýva z dohody z roku*

1927)“, a tiež konštatovanie, že sťažovatelia rešpektovali údajnú dohodu o vecnoprávnom obmedzení vlastníckeho práva z roku 1927. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na odvolanie sťažovateľov proti rozsudku okresného súdu, v ktorom uvádzajú: *dohoda... nie je nemennou dohodou o vecnoprávnom obmedzení spoluvlastníckeho práva... ale obyčajnou dohodou spoluvlastníkov o nakladaní so spoločnou vecou. V súčasnom právnom poriadku je tento druh dohody upravený v § 139 ods. 2 OZ. V zmysle tohto ustanovenia by sa súčasní spoluvlastníci Bytového domu mohli väčšinou hlasov dohodnúť na novom usporiadaní držobných práv k jednotlivým bytom, a takéto väčšinové rozhodnutie by bolo platné a pre ostatných spoluvlastníkov záväzné.*“ Z citovanej časti odvolania sťažovateľov je zrejmé, že sťažovatelia dohodu akceptujú, pričom rozhodujúce nie je to, či ju nazvú dohoda o vecnoprávnom obmedzení vlastníckeho práva alebo dohoda o nakladaní so spoločnou vecou, ale konštatovanie sťažovateľov o tom, že takúto dohodu by bolo možné zrušiť, pričom sťažovatelia už neuvádzajú, že skutočne k zrušeniu takejto dohody došlo. Ani krajský súd v rozsudku netvrdí, že dohodu týkajúcu sa rozsahu užívania nie je možné meniť, pričom o nemennosti dohody sa vyjadruje iba vo vzťahu k nemožnosti žiadať zrušiť spoluvlastníctvo, pričom poukazuje aj na to, že v konaní nebola preukázaná existencia inej neskoršej dohody v zmysle § 139 ods. 2 Občianskeho zákonníka.

Sťažovatelia namietali aj to, že krajský súd v rozsudku uviedol, že *„navrhovateľ ako spoluvlastník celej nehnuteľnosti v podiele 1/96 vymedzil mieru podieľania na plodoch či úžitkoch plynúcich z jedného z ôsmich bytov nachádzajúcich sa v dome v rozsahu 1/12“*, pričom krajský súd vôbec nevysvetľuje, ako mohol navrhovateľ jednostranne vykonať takéto vymedzenie. K uvedenému tvrdeniu ústavný súd uvádza, že z rozsudku krajského súdu nevyplýva, že existuje možnosť upravená v právnom poriadku jednostranne vymedziť mieru podieľania sa na plodoch či úžitkoch, citovanou časťou odôvodnenia krajský súd iba zhrnul nárok navrhovateľa, ktorý bol obsahom žaloby.

Po posúdení týchto námietok sťažovateľov, ktoré boli obsahom sťažnosti, ústavný súd vychádzal z vlastnej rozhodovacej činnosti, podľa ktorej nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu. Skutkové a právne závery všeobecného súdu

by mohli byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvodené závery všeobecného súdu boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (obdobne napr. I. ÚS 13/00, III. ÚS 151/05, III. ÚS 344/06). Takéto nedostatky v rozsudku krajského súdu však ústavný súd nezistil. Z uvedeného dôvodu rozhodnutie krajského súdu nesignalizuje ani možnosť porušenia základného práva sťažovateľov podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

Ústavný súd v nadväznosti na uvedené a s poukazom na to, že obsahom práva na spravodlivé súdne konanie nie je právo na rozhodnutie v súlade s právnym názorom účastníka súdneho konania, resp. právo na úspech v konaní (obdobne napr. II. ÚS 218/02, III. ÚS 198/07, I. ÚS 265/07), sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

2. K namietanému porušeniu čl. 48 ods. 1 ústavy rozsudkom krajského súdu a jemu predchádzajúcim postupom v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Co 180/2008

Podľa čl. 48 ods. 1 ústavy nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi. Príslušnosť súdu ustanoví zákon.

Podľa sťažovateľov došlo k porušeniu ich základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy tým, že rozsudok krajského súdu bol vydaný senátom v zmenenom zložení bez toho, aby o tejto zmene boli sťažovatelia informovaní, pričom absentuje akékoľvek zdôvodnenie, prečo k zmene v zložení senátu došlo. Sťažovatelia zároveň tvrdia, že v dôsledku toho, že im nebola oznámená zmena v zložení senátu pred rozhodnutím o veci, nemali možnosť podať prípadnú námietku zaujatosti a zistiť, prečo k zmene v zložení senátu došlo.

Ústavný súd je súdnym orgánom ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy). Túto ochranu poskytuje aj základným právam účastníkov v konaní o ich veci pred súdmi (všeobecnými) alebo pred inými orgánmi Slovenskej republiky v prípadoch ustanovených zákonom. Tieto

práva vyplývajú z ústavnoprocených princípov konania pred uvedenými orgánmi (čl. 46 až čl. 50 ústavy) a patrí medzi ne aj právo každého na rozhodnutie jeho vecí tým sudcom, ktorého určuje zákon.

Ústava základné právo na zákonného sudcu upravuje v čl. 48 ods. 1, podľa ktorého nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi. Označené základné právo sa výslovne spája s osobou sudcu, nie so súdom. Postavenie zákonného sudcu ako osoby, ktorá má o veci rozhodnúť, je späté so sústavou súdov, ktorú upravuje zákon č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (v okolnostiach prípadu zákon č. 335/1991 Zb. o súdoch a sudcoch v znení neskorších predpisov platný v čase začatia konania o návrhu, t. j. 27. februára 1997). So sústavou súdov priamo súvisí aj príslušnosť súdu o veci rozhodnúť upravená Občianskym súdnym poriadkom, a tým aj osoba zákonného sudcu, za ktorého treba pokladať sudcu určeného v súlade s rozvrhom práce vecne a miestne príslušného súdu (I. ÚS 52/97, II. ÚS 87/01, III. ÚS 116/06). Nevyhnutným predpokladom na to, aby účastník konania nebol odňatý svojmu zákonnému sudcovi, je rozhodovanie o jeho veci tým súdom, ktorý je podľa zákona (Občiansky súdny poriadok) na rozhodovanie o nej vecne, miestne i funkčne príslušný.

Vzhľadom na tvrdenie sťažovateľov, že zmena v zložení senátu nebola odôvodnená a boli z tohto dôvodu odňatí svojmu zákonnému sudcovi, je na nich, aby námietku porušenia ústavnej ochrany vyplývajúcu z ústavnoproceného princípu o zákonom sudcovi (čl. 48 ods. 1 ústavy) uplatnili na všeobecnom súde podaním mimoriadneho opravného prostriedku – dovolania podľa § 237 písm. g) OSP.

Podľa § 237 písm. g) OSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

Z citovaného zákonného ustanovenia podľa názoru ústavného súdu vyplýva, že dôvodom opravných prostriedkov v občianskom súdnom konaní je aj to, že súd nebol správne obsadený. V tejto súvislosti ústavný súd už judikoval, že „ako jeden z dôvodov

dovolania je v zmysle § 237 písm. g) OSP aj prípad, ak rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát“ (IV. ÚS 201/04). Súd pritom nie je správne obsadený, ak vo veci nerozhoduje zákonný sudca, ktorý vykonáva funkciu sudcu na príslušnom súde a je určený rozvrhom práce na konanie a rozhodovanie o prerokovávanej veci (IV. ÚS 64/02, I. ÚS 126/03).

Ústavný súd poukazuje na to, že prax všeobecných súdov už akceptuje skutočný zmysel práva na zákonného sudcu ako procesnej garancie, ktorej porušenie sa môže a musí preskúmať aj v mimoinštančných aj v opravných konaniach. Ústavný súd preto zdôraznil, že podľa platnej právnej úpravy konania pred všeobecnými súdmi, postupov a judikatúry všeobecného súdnictva sú ich závažné procesné pochybenia (vrátane porušenia základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy) dôvodom i na podanie dovolania [podľa § 237 písm. g) OSP; (IV. ÚS 26/04, IV. ÚS 201/04)].

Z uvedeného vyplýva, že posúdenie tejto námietky sťažovateľov ústavným súdom v situácii, keď sťažovatelia nepodali dovolanie, by bolo porušením princípu subsidiarity ako sťažnostného atribútu vzťahu medzi ústavným súdom a sústavou všeobecných súdov.

Ústavný súd preto sťažnosť sťažovateľov aj v tejto časti odmietol už pri jej predbežnom prerokovaní pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Sťažovatelia tvrdia, že rozsudok krajského súdu bol vydaný senátom, ktorého väčšinu tvorili sudcovia, u ktorých existovali vážne pochybnosti o ich nezaujatosti, keďže o ich predchádzajúcom rozhodnutí z podnetu sťažovateľov ústavný súd rozhodol, že bolo arbitrárne a protiústavné, a vystavil ich tak riziku disciplinárneho postihu, čo sa zákonite muselo prejaviť na ich vnútornom postoji k sťažovateľom.

Podľa § 15a ods. 1 OSP účastníci majú právo z dôvodov uvedených v § 14 ods. 1 OSP uplatniť námietku zaujatosti voči sudcovi, ktorý má vec prejednať a rozhodnúť. Z § 16 ods. 1 OSP vyplýva, že o námietke zaujatosti rozhoduje nadriadený súd. Sťažovatelia

námietku zaujatosti podali 23. júla 2007 a o tejto rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením č. k. 4 Nc 32/2008-334 z 5. novembra 2008 (ďalej len „uznesenie najvyššieho súdu“) tak, že sudcovia krajského súdu E. T., J. P. a E. Ď. nie s vylúčení z prerokovania a rozhodovania veci vedenej na krajskom súde pod sp. zn. 5 Co 180/2008 (pôvodne pod sp. zn. 5 Co 296/2006). Uznesenie najvyššieho súdu nadobudlo právoplatnosť 16. marca 2009.

Podľa § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde sťažnosť možno podať v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia, oznámenia opatrenia alebo upovedomenia o inom zásahu.

O tom, či sudcovia sú, alebo nie sú vylúčení z prerokovania a rozhodovania veci pre zaujatosť, je oprávnený rozhodovať všeobecný súd, ktorý o tejto skutočnosti už rozhodol. V prípade, že sa sťažovatelia domnievali, že uznesením najvyššieho súdu boli porušené ich základné práva mali možnosť obrátiť sa v lehote ustanovenej v § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde na ústavný súd so svojou sťažnosťou. Vzhľadom na to, že sťažovatelia takto nepostupovali, ústavný súd považuje sťažnosť v tejto časti za zjavne neoprávnenú, a preto ju bolo potrebné aj v tejto časti odmietnuť.

3. K namietanému porušeniu čl. 48 ods. 2 ústavy rozsudkom krajského súdu a jemu predchádzajúcim postupom v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Co 180/2008

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu poskytnutie ochrany konkrétnemu právu alebo slobode v konaní pred ústavným súdom v zásade nie je prípustné, pokiaľ ten, kto má v úmysle sa jej dovolať, najprv nevyčerpal všetky účinné opravné prostriedky, ktoré

sú mu dostupné v konaní pred všeobecným súdom (IV. ÚS 201/04). Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd, tak ako sú uvedené v druhej hlave ústavy, totiž nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich (napr. I. ÚS 42/00).

Sťažovatelia tvrdia, že k porušeniu ich základných práv malo dôjsť aj tým, že rozsudok krajského súdu bol vydaný bez nariadenia pojednávania a bez toho, aby sťažovateľom bolo umožnené predniesť nové argumenty a dôkazy, hoci v dôsledku predchádzajúceho rozhodnutia ústavného súdu bola vec vrátená naspäť do štádia dokazovania.

Podľa § 237 písm. f) OSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom.

Sťažovatelia v sťažnosti uvádzajú, že proti rozsudku krajského súdu dovolanie nepodali, pretože ide o rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa, a proti takémuto rozhodnutiu dovolanie prípustné nie je.

Podľa § 237 písm. f) OSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom.

Z uvedenej dikcie ustanovenia § 237 písm. f) OSP možno logickým výkladom dospieť k záveru, že dovolanie z dôvodov uvedených v § 237 písm. f) OSP je prípustné aj vtedy, ak je inak podľa § 238 a § 239 OSP neprípustné.

Pokiaľ krajský súd rozhodol o veci bez nariadenia pojednávania bez toho, aby na takýto postup boli splnené podmienky ustanovené v § 214 OSP, tak ako to tvrdia sťažovatelia, išlo by o odňatie možnosti konať pred súdom. Takéto procesné pochybenie zo strany krajského súdu z dôvodov už uvedených je dovolacím dôvodom podľa § 237 písm. f) OSP.

Z uvedeného vyplýva, že ak sťažovatelia zastávajú názor, že krajský súd nebol oprávnený o veci rozhodnúť bez nariadenia pojednávania, boli oprávnení napadnúť rozsudok krajského súdu v zákonnej lehote (§ 240 ods. 1 OSP) dovolaním z dôvodu, že v konaní došlo k vade uvedenej v § 237 písm. f) OSP. Ak sťažovatelia proti rozsudku krajského súdu dovolanie nepodali, nevyčerpali opravné prostriedky, ktoré im zákon na ochranu ich základných práv a slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie sú oprávnení.

Posúdenie tejto námietky ústavným súdom v situácii, keď sa sťažovatelia neobrátili na príslušný dovolací súd, t. j. nepodali dovolanie, hoci ho podať mohli, by bolo porušením princípu subsidiarity ako sťažnostného atribútu vzťahu medzi ústavným súdom a sústavou všeobecných súdov, a preto ústavný súd v tejto časti odmietol sťažnosť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu nedostatku svojej právomoci.

Keďže ústavný súd sťažnosť odmietol, bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími požiadavkami sťažovateľov uvedenými v sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. júla 2010